

บทที่ 26

อายุความ

ในกฎหมายอาญา มีอายุความอยู่ 4 อย่าง คือ

1. อายุความฟ้องร้อง
2. อายุความล่วงเลยการลงโทษ
3. อายุความล่วงเลย การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ
4. อายุความล่วงเลยการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ตอนที่ 1

อายุความฟ้องร้อง

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 บัญญัติว่า

“ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษ จำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (5) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษ

อย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไต่สวนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่า เป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

การเริ่มนับและการหยุดนับอายุความ

อายุความฟ้องร้อง เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิด ตามมาตรา 95 ซึ่งในเรื่องวันกระทำความผิด แยกออกได้เป็น 3 กรณี คือ

1. ความผิดที่กระทำครั้งเดียวก็สำเร็จ เช่น ต้องการฆ่าเขาตาย ก็ยิงเขาภายในวันนั้นอายุความก็เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้กระทำความผิดได้ยิงเขาตายเป็นต้นมา
2. ความผิดที่ต่อเนื่องกัน อายุความเริ่มนับ เมื่อมีการกระทำสุดท้ายแห่งความผิด

3. ความผิดถาวร เช่น ครอบครองวัตถุที่ผิดกฎหมายไว้ อายุความจะเริ่มนับเมื่อฐานที่ผิดกฎหมายได้สิ้นสุดลง เช่น วัตถุที่ครอบครองไว้ นั้นพ้นจากการครอบครองไป อายุความก็เริ่มนับเมื่อนั้น

ฉะนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดอาญา และได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายในกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 95 ก็เป็นอันว่าได้ฟ้องคดีภายในอายุความ นอกจากนั้นในวรรคท้ายของมาตรา 95 ยังได้บัญญัติเพิ่มเติมอีกว่า “ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน ” ก็หมายความว่า

1. ถ้าได้มีการฟ้องคดีและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้วภายหลังผู้กระทำความผิดหลบหนี ต้องตั้งต้นเริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีเป็นต้นไป เช่น ความผิดที่มีระวางโทษจำคุก 1 เดือน ถ้าเกินกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี และยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาล คดีก็เป็นอันขาดอายุความ

2. ถ้าได้ฟ้องคดีและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้ ต้องเริ่มนับอายุความใหม่ ตั้งแต่วันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ถ้าเกินกำหนดระยะเวลาดังที่ระบุไว้ในมาตรา 95 ผู้กระทำความผิดยังไม่หายวิกลจริต คดีเป็นอันขาดอายุความ

อายุความสำหรับความผิดอันยอมความได้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 บัญญัติว่า

“ภายใต้บังคับมาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ”

ตามบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นว่าความผิดอันยอมความได้ มีอายุความซ้อนกัน กล่าวคือ

อายุความเหมือนความผิดอาญาแผ่นดินอื่น ๆ แต่ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ก็เป็นอันขาดอายุความเหมือนกับคำว่า **“นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด”** หมายความว่าถึงต้องรู้ทั้งสองอย่าง คือรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด หากรู้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ก็ยังไม่ตั้งต้นเริ่มนับอายุความ 3 เดือน และจะตั้งต้นเริ่มนับต่อเมื่อรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่ถ้ายังไม่รู้เรื่องความผิดหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิด จนขาดอายุความทั่วไปตาม มาตรา 95 ก็ย่อมฟ้องร้องคดีไม่ได้เช่นกัน

อายุความในการฟ้องขอให้กักกัน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 97 บัญญัติว่า

“ในการฟ้องขอให้กักกัน ถ้าจะฟ้องภายหลังการฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีนั้น มิฉะนั้น เป็นอันขาดอายุความ”

การฟ้องขอให้กักกัน ถ้าโจทก์ได้ฟ้องรวมกันไปในคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้อง ขอให้กักกัน ก็ย่อมไม่เกิดปัญหา แต่ถ้าโจทก์มาคิดได้ในภายหลังว่า สมควรที่จะต้องขอให้ศาล กักกัน จำเลย ก็ยอมฟ้องศาลขอให้กักกันในภายหลังได้ แต่จะต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ถ้าหากฟ้องเกินกำหนดนี้ก็จะเป็นอันขาดอายุความ โจทก์จะขอให้ศาลกักกันจำเลยไม่ได้อีกต่อไป

ตอนที่ 2

อายุความล่วงเลยการลงโทษ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 บัญญัติว่า

“เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษที่ดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มิได้คำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณีเกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษจะลงโทษผู้นั้นมิได้”

- (1) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปี ถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น”

ประมวลกฎหมายอาญามีจุดประสงค์ที่จะให้มีการลงโทษผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดภายในเวลาอันสมควร แต่ถ้าไม่ได้ตัวผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดมาลงโทษภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความ ล่วงเลยการลงโทษ ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 2 กรณีคือ

กรณีที่ 1 เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษ และยังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษ นับแต่วันที่มิได้คำพิพากษาถึงที่สุดจนเกินกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 98

กรณีที่ 2 เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นได้รับโทษมาบ้างแล้ว แต่ยังมี

ไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีไป และยังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษต่อ นับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนีจนเกินกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 98

ทั้งสองกรณี ถือว่าเป็นอันล่องเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นอีกไม่ได้

ตอนที่ 3

อายุความล่องเลยการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

หรือกักขังแทนค่าปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 บัญญัติว่า

“การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามิได้กระทำภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้”

ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับในกรณีกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุก”

ตามความหมายในต้วบทกฎหมาย แสดงไว้แจ้งชัดอยู่แล้วว่า การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือการกักขังแทนค่าปรับจะต้องกระทำภายในกำหนดห้าปี นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลา 5 ปีแล้ว จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้

แต่อย่างไรก็ตาม -ถ้าเป็นกรณีกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุกตามมาตรา 99 วรรค 2 ได้กำหนดว่าไม่มีอายุความล่องเลยการกักขังแทนค่าปรับ ทั้งนี้เพราะจะต้องลงโทษจำคุกเสียให้หมดไปเสียก่อน จึงจะมาลงโทษกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งผู้ต้องคำพิพากษาอาจถูกจำคุกมา มีกำหนดเวลาเกินกว่า 5 ปี แล้วก็ได้

ตอนที่ 4

อายุความล่องเลยการใช้บังคับวิธีการเพื่อ

ความปลอดภัย

อายุความล่องเลยการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยมีอยู่ 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1 อายุความล่องเลยการกักกัน (มาตรา 100)

กรณีที่ 2 อายุความล่องเลยการบังคับตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการทำทัณฑ์บน (มาตรา 101)

กรณีที่ 3 อายุความล่องเลยการร้องขอให้ใช้เงินเมื่อทำทัณฑ์บน (มาตรา 101)

ดังจะได้อธิบายตามลำดับต่อไปนี้

กรณีที่ 1 อายุความล่องเลยการกักกัน (มาตรา 100)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 100 บัญญัติว่า

“เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด ถ้าผู้นั้นยังไม่ได้รับการกักกันก็ค้ ได้รับการกักกัน แต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ค้ ถ้าพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่พ้นโทษโดยได้รับโทษตามคำพิพากษาแล้ว หรือล่วงเลยการลงโทษ หรือนับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนีระหว่างเวลาที่ต้องกักกันเป็นอันล่วงเลยการกักกัน จะกักกันผู้นั้นไม่ได้”

จากกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าได้กำหนดอายุความล่วงเลยการกักกันไว้ 2 กรณี

1. เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด และผู้นั้นยังมีได้รับการกักกันจนพ้นกำหนดสามปี นับแต่วันที่พ้นโทษโดยได้รับโทษตามคำพิพากษาแล้วหรือโดยล่วงเลยการลงโทษ ก็เป็นอันล่วงเลยการกักกัน จะกักกันผู้นั้นไม่ได้
2. เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด และผู้นั้นได้รับการกักกันแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนี จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนีระหว่างเวลาที่ต้องกักกัน เป็นอันล่วงเลยการกักกันจะกักกันผู้นั้นไม่ได้

กรณีที่ 2 อายุความล่วงเลยการบังคับตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการทำทัณฑ์บน (มาตรา 101)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 101 บัญญัติว่า

“การบังคับตามคำสั่งของศาลตามความในมาตรา 46 หรือการร้องขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินเมื่อผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บนตามความในมาตรา 47 นั้น ถ้ามิได้บังคับหรือร้องขอภายในกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง หรือนับแต่วันที่ผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บนจะบังคับหรือร้องขอมิได้”

ตามความในกฎหมายกำหนดว่า การบังคับตามคำสั่งของศาล ซึ่งได้ให้ทำทัณฑ์บนหรือหาประกัน และผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลจะใช้อำนาจตามมาตรา 46 สั่งให้กักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ หรือสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดนั้น ศาลจะต้องดำเนินการบังคับดังกล่าวเสียภายในกำหนดสองปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ถ้าเกินกำหนดดังกล่าวแล้วศาลจะกักกันผู้นั้นหรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดไม่ได้

กรณีที่ 3 อายุความล่วงเลยการร้องขอให้ใช้เงินเมื่อทำผิดทัณฑ์บน (มาตรา 101)

ตามมาตรา 101 ได้กำหนดว่าการร้องขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินเมื่อผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บนตามความในมาตรา 47 นั้น จะต้องร้องขอภายในกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บน หากเกินกำหนดดังกล่าวแล้วจะร้องขอมิได้

ตอนที่ 5

ผลของอายุความ

เมื่อคดีขาดอายุความ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 ได้บัญญัติไว้ว่า “สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ย่อมระงับไป.....(6) เมื่อคดีขาดอายุความ .....” ฉะนั้นเมื่อคดีขาดอายุความย่อมทำให้สิทธิที่จะนำคดีมาฟ้องระงับ และในเหตุที่คดีอาญาระงับลงนี้ จึงทำให้หมายจับ ซึ่งออกเพื่อจับจำเลยย่อมสิ้นสุดลงด้วย (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68) และการพ้นกำหนดอายุความ แม้จำเลยจะไม่อ้างขึ้น ศาลก็ต้องยกอายุความขึ้นใช้เองได้ เพราะเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา มาตรา 95

คดีหาว่าฉ้อโกง มีอายุความฟ้องร้อง 5 ปี เหตุเกิดเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2492 โดยยื่นฟ้องจำเลยฐานฉ้อโกงวันที่ 30 พฤษภาคม 2492 ศาลแขวงพิพากษายกฟ้องโจทก์ อ้างว่าคดีเกินอำนาจศาลแขวงเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2492 แต่จำเลยยังอุทธรณ์คำพิพากษาศาลแขวงว่า ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ ต้องถือว่าคดีจำเลยถูกฟ้องนี้ อยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ซึ่งตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 79 ถือว่าอายุความสะดุดหยุดอยู่ตลอดมา จนถึงวันที่ 16 ตุลาคม 2493 โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลอาญาใหม่ในวันที่ 13 พฤษภาคม 2498 จึงยังหาล่วงพ้นกำหนดเวลา 5 ปีไม่ คดีของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ (ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ เช่น มาตรา 79 กฎหมายลักษณะอาญา) (คำพิพากษาฎีกาที่ 1106/2503)

ความผิดอันยอมความได้ ต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำ มิฉะนั้น ขาดอายุความ ตามกฎหมายลักษณะอาญา มีมาตรา 80 แต่ต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 78 (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95, 96) (คำพิพากษาฎีกาที่ 95, 96) (คำพิพากษาฎีกาที่ 1104/2504)

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยเข้าครอบครองที่ดินของรัฐ ซึ่งทางราชการสงวนไว้สำหรับใช้เป็นทำเลียงสัตว์ โดยมีได้มีสิทธิครอบครอง และโดยมิได้รับอนุญาตขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 9, 108 เมื่อจำเลยรับว่าเข้าครอบครองที่ดินรกร้างว่างเปล่าโดยไม่ได้รับอนุญาต แม้ทางพิจารณาจะให้ความว่า เป็นที่ดินซึ่งทางราชการสงวนไว้ สำหรับให้ราษฎรใช้เลี้ยงสัตว์ ก็ลงโทษจำเลยได้

พยางค์ แจเลยเบนคนต่างดาว เตะบงยงเขามาเนวราชยาเนงกว เตยเมผานกาวตรวงของ
เจ้าพนักงาน และมีได้เดินทางเข้ามาตามช่องทางที่กำหนดไว้ และนับแต่วันที่จำเลยเข้ามา จำเลย
มิได้อยู่ในราชอาณาจักรด้วยการเข้ามาโดยไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493
มาตรา 21 ทางพิจารณาก็ได้ความตามฟ้อง ดังนี้ แม้อีกจะเพ่งฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระ
ราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 มาตรา 58 เมื่อจำเลยได้เดินทางเข้ามา 10 กว่าปีแล้ว คดีของ
โจทก์ไม่ขาดอายุความ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 471/2513)

ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 เมื่อได้ร้อง

